

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Son yıllarda giderek artan hatta rutin bir uygulamaya dönüşen kolluk eliyle kaçırılma ve yasadışı olarak alıkonulma olaylarının araştırılması ve etkili soruşturma mekanizmalarının işletilerek söz konusu suçların tekrarlanmasının önüne geçilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

Mehmet Rüştü TIRYAKI
Batman Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Özellikle 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sebebiyle ilan edilen 21 Temmuz 2016 tarihli OHAL kararnamelerinin ardından Türkiye'de işkence ve kötü muamele yasağı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ihlalleri ve bağlı kolluk eliyle kaçırılma, zorla kaybetme ile kamu görevlileri tarafından hukuksuz alıkonma vakalarında dramatik bir artış gözlenmektedir. OHAL resmiyette son bulmuş olmasına rağmen insanın sırf insan olmaktan kaynaklı sahip olduğu bu temel haklara yapılan hukuksuz müdahalelerin artarak devam ettiği görülmektedir. Son olarak 31 Temmuz 2024 tarihinde Hakkari ili Yüksekova ilçesi Kışla Mahallesinde oturan U.Ş., R.T., C.Ö., A.Y., B.C., D.D., A.B. ve M.S. isimli sekiz genç 31 Temmuz 2024 günü kolluk görevlileri tarafından alıkonularak bulundukları yerden götürülmüşlerdir. Gençlerden saatlerce haber alamayan aileler ve avukatlara İlçe Emniyeti tarafından çocuklarının kendilerine bağlı herhangi bir birimce alınmadığı ve gözaltında kimsenin bulunmadığı bilgisi verilmiştir. Bu süre zarfında işkence gören 8 genç gece 03:00-04:00 saatleri arasında ilçe merkezine kilometrelerce uzaklıktaki farklı noktalara bırakılmıştır. Gözle görülür darp izleri dışında gençlerden R.T.'nin kulak zarının zarar gördüğü, darp sırasında elbiseleri kana bulanana U.Ş., B.C. ve A.Y.'nin elbiselerinin çıkarılarak başka yerlere atıldığı öğrenilmiştir.

GEREKÇE

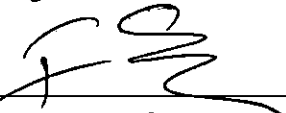
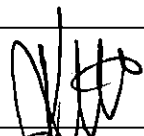
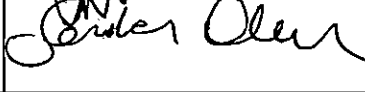
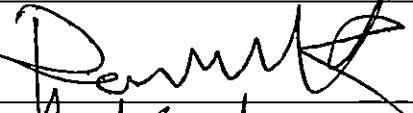
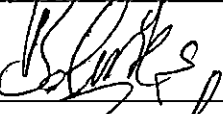
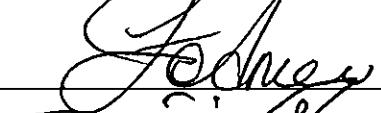
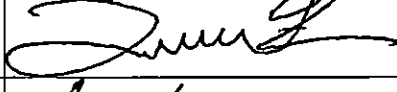
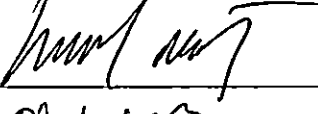
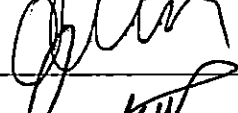
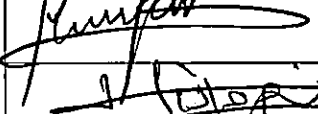
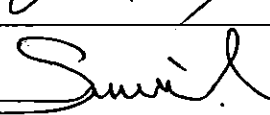
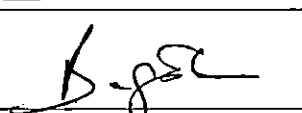
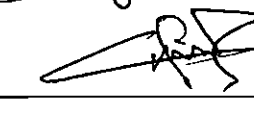
Yirminci yüzyılın ikinci yarısı dünyanın farklı bölgelerinde askeri darbelerin, iç savaşların ve devlet şiddetinin yoğun olarak yaşandığı bir dönem olmuştur. Özellikle askeri darbe süreçlerinde devlet şiddeti olarak en çok gündeme gelen ağır insan hakları ihlali, kolluk eliyle kaçırılma ve zorla kaybedilme vakalarıdır.

Kaçırma ve Zorla Kaybetme uygulamalarının tarihçesine bakıldığında, Nazi rejimi tarafından uygulamaya konulan “Gece ve Sis Kararnamesi” uyarınca sistemin muhalif olarak gördüğü kişilere yönelik hayata geçirildiği görülmektedir. 1960’lardan sonra ise Brezilya, Şili, Arjantin başta olmak üzere pek çok Latin Amerika ülkesinde muhalifleri susturmak maksadıyla kaçırma ve zorla kaybetme uygulamasına başvurulmuştur. Türkiye’de resmi olarak ilk kaçırma ve zorla kaybetme yönündeki iddialar ile 12 Eylül 1980 darbesi döneminde karşılaşılmaktadır. 90’lı yıllarla birlikte Türkiye yakın tarihi ise kaçırmalar, faili meçhul cinayetler, gözaltında kaybedilmeler, işkenceler ve işkencede ölümler ile dolmuştur ve bunlarla ilgili yüzleşme, hakikat ve onarım hakkının tesisine ilişkin göstermelik birkaç adımdan başka herhangi bir ilerleme kaydedilmemiştir.

Birleşmiş Milletler Zorla Kaybedilmeye Karşı Herkesin Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme’nin 2’nci maddesine göre zorla kaybetme; **“kişilerin, devlet adına görev yapan veya devletin yetkilendirmesi, desteği veya bilgisi dahilinde hareket eden kişiler veya gruplar tarafından tutuklanması, gözaltına alınması, kaçırılması veya başka herhangi bir biçimde özgürlüğünden yoksun bırakılmasını takiben kaybedilen kişinin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı veya bulunduğu yerin ya da akıbetinin gizlendiğinin reddedilmesini ve böylece yasa koruması dışında bırakılması”** olarak ifade edilmiştir. Sözleşmeye göre “Hiç kimse zorla kaybedilmeye maruz bırakılamaz. Fiili savaş durumu, savaş tehdidi, ülke içinde siyasal istikrarsızlık veya başka herhangi bir kamusal acil durum dahil olmak üzere, hangi istisnai koşullar söz konusu olursa olsun, bunlar zorla kaybedilme olayları için gerekçe olarak ileri sürülemez.”

15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası ilan edilen Olağanüstü Hal uygulaması ile birlikte adeta rutin haline gelen olan bu uygulamalar, Türkiye’nin taraf olduğu Uluslararası Sözleşmeleri ihlal etmesinin yanı sıra Türk Ceza Kanunu’nda tanımlı tehdit, hakaret, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma, görevi kötüye kullanma ve işkence suçunu da oluşturmaktadır.

Herkes, kişi özgürlüğü ve kişi güvenliği hakkına sahiptir. Hiç kimse keyfi olarak gözaltına alınamaz veya tutulamaz. Hiç kimse hukukun öngördüğü sebepler ve usuller dışında özgürlüğünden yoksun bırakılamaz. Ağır bir insan hakkı ihlali olan ve mutlak olarak yasaklanmış olan kişi özgürlüğü ve güvenliğinden yoksun bırakarak kaçırma ve zorla alıkoyma, işkence ve kötü muamele suçlarını gerçekleştiren kişiler hakkında etkin bir soruşturma yapılarak gerçeğin ortaya çıkarılması, insan yaşamı üzerindeki hukuk dışı baskı ve tehditlerin ortadan kaldırılması için parlamento nezdinde kurulacak bir komisyon eliyle çalışma yürütülmesi elzemdir.

1	NEJLA DEMİR	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
9	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
10	ZEYNEP ODUNCU	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	